

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
ח"ת סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

מסכת בבא בתרא ס"ה-ע"א

בס"ד, ז' חשוון תש"ע

גליון מס' 544

השבוע בגליון

- אכזבתו של מוכר הבגדים
- מכירת מכונית משומשת
- המבטיח - אין כלנות תינוק בשם שניתן לפני אברהם אבינו
- בנו של מומר, כיצד יוזמן לעלות לתורה

- מוכר חנות שביקש לקחת עמו את קירות החנות
- מוכר דירה, חייב להשאיר את המזגנים שקבועים בה?
- התעשרות שהתגלתה לאחר הפטירה
- גביית המיסים בקהילות אשכנז

האם תמיד מוכר בעין יפה הוא מוכר?

דף ט"א/מלבנות של חלונות

מוכר חנות שביקש לקחת עמו את קירות החנות

הסוגיות הנלמדות בשבוע זה עוסקות, בין היתר, בהבהרה אלו חפצים נכללים במכירת בית. בטרם נמצה בקצרה את הכללים הבסיסיים לכך, נעיין בשאלה מעניינת שהועלתה על שולחנו של הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל.

יהודי אמריקאי שהזדקן, מכר את חנותו וביקש לפרוש לגימלאות. הקונה הצעיר ליווה בחמימות את המוכר שאסף את חפציו מן החנות בה שהה מרבית שנותיו, ולתדהמתו נוכח הקונה גללות כי המוכר מורה למוכר חפציו לפרק את המחיצה שעמדה באמצע החנות, ולהובילה למחסן שבביתו. לתומו טען המוכר, כי מחיצה זו אינה משמשת כלל לצורך החנות, והוא התקינה לפני שנים רבות אך ורק כדי להקטין את שטח החנות כדי להמנע מתשלומי ארנונה גבוהים. לעומתו טען הקונה, כי למעשה המחיצה היא חלק מן החנות ודאי שנכללה במכירתה.

בתשובתו בעל "אגרות משה" (ח"מ ח"א סימן נ"ג) מצדיק את טענת המוכר. שכן, ב"שולחן ערוך" (ח"מ סימן ר"ד סעיף י"א) נפסק בהתאם לסוגייתנו, כי המוכר את הבית לא מכר את "מלבנות החלונות" - מסגרות שהונחו סביב החלונות - מפני שתפקידן הוא לנוי בלבד, ואינן חלק ממכלול החפצים המעניקים לבית את שמו. מכאן שגם מחיצה שאינה משמשת את בעל החנות, והוצבה מאילוצים חיצוניים בלבד, לא נכללה במכירת החנות.

אלו חפצים נמכרים עם הבית? מדברי הראשונים על פי סוגייתנו עולה, כי כל דבר שאינו מחובר לדירה אינו נמכר עמה, והמחובר לדירה ונדרש לצורך המגורים בה, כגון, דלתות, חלונות נמכר עמה.

המפתח של ימינו לעומת המפתחות העתיקים: החפץ היחיד אשר דינו שונה היום מדינו בתקופת המשנה, הוא המפתח. במשנתנו מבואר כי המפתח אינו נמכר עם הבית עצמו, מאחר שבימים עברו לאחר שיפוץ קל, התאים המפתח לכל מנעול אחר, ולכן לא ניתן היה לקבוע כי הוא נמכר יחד עם המנעול הקבוע בדלת. לעומת זאת, בימינו, כאשר כל מפתח מתאים למנעול מסויים בלבד, הוא נכלל במכירת הדירה. הגאון רבי יעקב בלוי שליט"א ("פתחי חושן" ח"א פ' י"ד ס"ק ס"ד) אף מוסיף ומטעים, כי מאחר שבימינו מקפיד הקונה שלא ישאר עותק של המפתח בידי אדם כל שהוא, ברור מאלינו, כי אין המוכר רשאי להותיר בידיו את המפתח.

המוכר דירה חייב להשאיר גופי תאורה אך לא נברשות: בימינו, חייב המוכר להשאיר לקונה גופי תאורה תקינים, שהרי הם חלק בלתי נפרד מן הבית. אמנם, רשאי המוכר לפרק נברשות מפוארות שהיו תלויות בדירה בעת המכירה, ולתלות במקומם גופי תאורה זולים, שהרי

דבר העורך

רבי מאיר שפירא זצ"ל:
"כך ניצל סבי"

במאמר מרתק שכתב יהודי בשם הר"ר שמואל רוטשטיין מברוקלין, על אודות הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל, יוזם ומחולל "הדף היומי", שהייראציט שלו חל בימים אלו, הוא חושף ומציג את רגשותיו הנעלים של הגאון שחש והרגיש שליחות ומחוייבות עליונה עבור כלל ישראל, וכך פעל, תוך שהוא נוהג לספר למקורביו סיפור מדהים על קורות אבות משפחתו, כפי שהיטיב לתאר זאת ר' שמואל רוטשטיין, שבתחילת דבריו בספר "אור המאיר" גם מתאר את התפעמותו מרבי מאיר שפירא והדרת גאונו:

באותו היום הגדול, יום הנחת אבן הפינה ליישבת חכמי לובלין, הייתי בין המלווים את הרב לבית הקברות הישן, לשם הלך "להזמין" את חכמי לובלין השוכנים שם לחגיגת התורה.

לא ראיתי מימי איש בעל רגש ובעל נשמה אצילית יותר ממנו. אבל אי אפשר לתאר את התרגשותו בשעה זו, כשהלך עם אחוזת מרעיו ותלמידיו בין קברי הצדיקים. רגעים אחדים התעכב אצל קברו של רבי יעקב פולאק יוצר הפלפול ואבי הישיבות בפולין, עבר אל קברו של רבי שלום שכנא רבו של הרמ"א, השתטח על קברם של המהרש"ל ומהר"ם מלובלין וגם על קברו של החוזה מלובלין. אבי החסידות הפולנית לא פסח. וככלות להתפלל על קברי הקדושים עמד על גבעה ונשא מדברותיו:

- **רבותינו** הקדושים, חכמי לובלין! אתם שהרצתם את התורה בעיר זו, יסדתם ישיבות והעמדתם תלמידים הרבה, אתם רבותי, שמאורכם אנו ניזונים ומפיכם אנו חיים - באתי להודיעכם כי אני עבדכם יהודה מאיר בן מרגלא, החלטתי להחזיר את העטרה ליושנה, והנני מזמינכם לחג הנחת יסוד להיכל התורה, לבית שנגדל בו תורה עד ביאת הגואל, ובטוח אני בזכותכם ובזכות תורתכם שאצליח במפעלי למען שמו הגדול ותורתו -

◀

לעילוי נשמת הוגה ומחולל הדף היומי

מרת הגאון רבי **מאיר שפירא מלובלין** זצוק"ל
ב"ר נלב"ע ז' בחשוון
תנצב"ה

נר ה'
נשמת אדם

לעילוי נשמת

הר"ר **משה ליכטנשטיין** ז"ל
ב"ר אליהו רפאל ז"ל נלב"ע ט' בחשוון תש"ס
תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידנו הר"ר **יהור ליכטנשטיין** ומשפ' שיחיו-רעננה

לעילוי נשמת האשה הצדקנית המחנכת

מרת **טשרנע טורק** ע"ה
ב"ר דוד שלזינגר זצ"ל אשת הרב משה טורק יבלחט"א
נלב"ע ז' בחשוון תשס"א
תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

הנברשת נועדה לנוי ואין להכלילה עם חפצי הבית ההכרחיים. כמו כן, אדם שמכר בית שקבועה בו כספת, רשאי ליטול עמו את הכספת, שהרי אין היא נחשבת כחפץ חיוני למגורים בדירה.

מוכר דירה, חייב להשאיר את המזגנים שקבועים בה? כאשר ננסה לקבוע את דינם של המזגנים, נקלע לבעיה חמורה. שכן, לפני כשלושים שנה, היו הכל פוסקים שמזגן אינו נחשב כחלק מן הבית, מאחר שבאותה תקופה מזגן נחשב לחפץ מותרות יקר ערך, שעשירים בלבד רכשוהו. בעוד כשלושים שנה, כנראה שהכל יפסקו, כי מזגן הוא חפץ חיוני, שבלעדיו חיי הדירים בבית אינם חיים. אנו, בתקופת הביניים, נקלענו למצב מעניין המעורר ספק ולמעשה, יש לשאול רב שיענה בהתאם לנתונים הקיימים בכל מקום.

סיור משותף של המוכר והקונה בנכס הנמכר: לסיום, מן הראוי להביא את דבריו של הגר"י בלוי שליט"א (שם), כי בתבונה ינהגו המוכר והקונה בעת מכירת הבית, אם יסיירו בבית ויקבעו באופן מדויק אלו חפצים נכללים במכירתו ואף יעלו את הדברים על הכתב. שכן, למרות שבהלכות אלו הולכים אחר מנהג המדינה (רמב"ם הל' מכירה פ' כ"ו), ופסקי ההלכה נועדו לפתור בעיות במקומות אשר אין בהם מנהג ברור, מכל מקום, תמיד עלול להמצא חפץ כלשהו שעליו לא תהא הסכמה ביניהם.

דף ע"ב שטר כ"ס היוצא על היתומים

התעשרות שהתגלתה לאחר הפטירה

מאחר שיתומים אינם מצויים בעסקי אביהם, ייפתה התורה את כח בית הדין לייצגם בפני התובעים אותם ולטעון עבורם טענות שיחייבו את התובע להישבע או להמציא ראיות מוצקות לתביעתו.

מחלוקת גדולה קיימת בין הראשונים בדבר סוגי הטענות שבית הדין רשאי לטעון עבור היתומים, וכמעט שאין מי מן הראשונים שלא חיווה את דעתו בעניין. לדעת רמב"ן (עיי' שו"ת מהרי"ט סימן ק"ב, ש"ח ח"מ ב סימן ס"ט ס"ק כ"ו ובסימן רצ"ז) וראשונים נוספים, בית הדין רשאי לטעון עבורם כל סוג של טענה שבכחה לדחות את התובע. אולם לדעת בעלי התוספות (ע/א ד"ה "ולימא ליה") וראשונים אחרים, בית הדין רשאי לטעון טענות סבירות, אך אין הוא רשאי להטיח בפני התובע טענות בלתי מסתברות. וכגון, כנגד אדם שמחזיק בידי שטר המוכיח כי הפקיד מעות בידי אבי היתומים, אין בית הדין רשאי לטעון שמא נאנסו המעות בידי המת ושוב אין יתומיו חייבים להשיבו, שכן, אונס מסוג זה אינו שכח, שהרי לו היו גנבים שודדים את הכסף, היו הדים לדבר והיתה השמועה מתפרסמת [שתי דעות אלו הובאו ב"שולחן ערוך" ח"מ סימן ק"ח סעיף ד'. ועיי' בש"ך ס"ק ח' שהכריע כדעת הרמב"ן]. אולם, הכל מסכימים, כי בית הדין אינו רשאי לטעון עבורם טענה שאינה סבירה כלל, כזו שאם אבי היתומים היה טוענה בבית דין, לא היו מקבלים את דבריו.

איזו טענה נחשבת שכיחה ומציאותית: בתוך כך, הפוסקים גם נדרשו לקבוע במקרים שונים שהובאו להכרעתם, אלו טענות ניתן להגדיר כבלתי שכיחות, ואלו נחשבות כמתקבלות על הדעת.

גביית המיסים בקהילות אשכנז: כך אנו מוצאים בפוסקים דיון על אודות קהילות אשכנז, אשר היו חייבים להעריך מידי פעם בפעם את הונם האישי. בני הקהילות נדרשו להעריך בעצמם את רכושם, כולל שטרי חוב, משכונות, מזומנים, כסף, זהב, יין ותבואה, ולפי שומתם חייבום במיסים (מנהגים דק"ק ורמייזא סרע"ט ח"ב עמ' קל"ד). כך גם נהגו בקהילת ניקלשבורג שבגרמניה, אשר בקרבה התפתח נידון הלכתי מעניין כתוצאה מגביית מיסים זו.

הונו האדיר של ר' יעקב פיסק: לפני כשלוש מאות וחמישים שנה התגורר יהודי אמיד בשם ר' יעקב פיסק בעיר ניקלשבורג. כשאר אחיו בני הקהילה היה ר' יעקב מעריך את הונו מעת לעת, ומשלם את מיסיו בהתאם לשומה. ביום מן הימים ר' יעקב הסתלק לבית עולמו, ויורשיו הופתעו לגלות, כי ערך הירושה שנפל בחלקם גבוה פי שלשה מן השווי שהצהיר עליו הנפטר בשומתו האחרונה! השמועה על שוויה האמיתי של הירושה הגיעה אל גבאי הקהילה, אשר מיהרו לתבוע מן היורשים את תשלומי המיסים שטרם שולמו בגין השנים האחרונות בהן, כך הסתבר עתה, היה ר' יעקב עשיר מכפי שהצהיר. אולם, היו שביקשו לטעון עבור היורשים, כי יתכן שר' יעקב התעשר בסמוך לפטירתו, לאחר גביית המיסים האחרונה, ולפיכך אין לדרוש מן היתומים תשלומי מיסים בגין השנים שקדמו לתשלום האחרון (שו"ת "צמח צדק הקדמון" סימן כ"ד).

לא לכל אדם יש מזל כשל יוסף מוקיר שבת: אולם בעל "חוות יאיר" (שו"ת סימן נ"ז, נ"ח) אשר דן בשאלה דומה, קבע נחרצות, כי טענת התעשרות פתאומית נחשבת טענה בלתי שכיחה ובלתי מציאותית, ואין לנו להוציא את הנפטר מטבעו של העולם, שבני אדם אוספים פרוטה לפרוטה בעמל רב. כדי להדגיש את דבריו הוא כתב בתמיהה, וכי עלינו להניח "דחצה דג כיוסף מוקיר שבי, או דאעשר ממילי דחוץ לסדר העולם?" לפיכך, אין בית הדין רשאי לטעון עבור היורשים, כי המת התעשר באופן פתאומי שאינו מדרך העולם, ועליהם לשלם את החוב הנדרש.

עצמתי את עיני ונדמה לי כי כל החלל מלא מנשמות קדושות השטות ומסובכות את הרב הצעיר והפלאי הזה העומד לפני. חשבתי אז, אולי גם הוא כחד מן קדמאי, שבא אלינו מעולמות עליונים וכעבור זמן ייעלם וישוב אל נווהו.

מחשבות נוגות כאלו לא הרפני גם בימי שגשוגו של הרב, כשעלה מדרגה לדרגה על סולם ההצלחה ונהיה למנהיג ישראל בה"א הידיעה. הוא לא התרגש מעולם מכל הכבוד העצום שהעניקו לו רבבות ידידיו ומעריציו וגם אויביו ומתנגדיו כרעו לפניו ברך. הוא רק שאף לייצובם ולביסוסם של מפעלי חיו, כמו שהרגיש כי רק לזמן מוגבל ניתנה לו האפשרות לפעול ולהפעיל, להרבות כבוד התורה וכבוד שמים.

לא פעם שמעתי מפיו ביטויים תמהים ומופלאים שלא ידעתי את פשרם, ורק אחרי כן צצו ועלו במחשבה. הוא ידע את תפקידו והשתדל לגשם את כל תכניותיו במהירות. אין פנאי, צריכים להחיש, חבל על הזמן - דברים כאלה היו מרגלא בפומיה תמיד.

מספר היה לעיתים קרובות את האגדה המשפחתית היפה:

- לסבא קדישא הצדיק רבי פנחס'ל מקוריץ זצ"ל היה בן אחד ויחיד, נחמד למראה, שקראו לו מאיר'ל. אבן טובה היה הילד, פיקח ומלא חן, מצטיין בלימודיו ומתנהג בחסידות לשמחת כל רואיו. רבי פנחס'ל התפאר בו וראה אותו כיושר כסאו אחרי מאה ועשרים.

קרה פעם ופרצה מגיפה איומה בסביבת קוריץ. כיוון שניתנה רשות לשטן המשחית, שוב לא הבחין בין טוב לרע ובין זכאי לחייב. אנשים נפלו כזבובים, בתי מדרשות נתמלאו מתפללים ביום ובלילה. היללות בקעו שחקים, אך כנראה לא הגיעו עד כסא הכבוד, כי ננעלו שערי רחמים. המגיפה, לא די שאינה נחלשת, כי גם גוברת היא מיום ליום, מתפשטת והולכת.

באו היהודים האומללים מן הסביבה לקוריץ, אל רבי פנחס'ל, שהיה תלמידו של הבעש"ט הקדוש, ושאגו יחד בלבבות נשברים: הושיעה רבי! אנו יודעים כי יש לך דעה בשמים, מתחשבים בך שם, צדיק גוזר והקב"ה מקיים, חוס ורחם עלינו, רבי, תעורר רחמי עליונים שתסור המגיפה מעלינו ואלע נשיתנו וספנו!

נתעטף רבי פנחס'ל ועמד בתפילה, שפך צקון לחשו לפני ריבון כל העולמים והרעיד עולמות עליונים ותחתונים - אולם לשוא נלאה לקרוע את גזר הדין האיום והנורא. לפתע פתח רבי פנחס'ל את ארון הקודש והכריז במעמד כל העדה:

- **רבנו של עולם!** בן אחד ויחיד יש לי, מאיר'ל, החיב עלי כאישון עיני, אני נותן לך אותו במתנה גמורה, קחהו מאיתי ובלבד שיהיה קרבן כפרה בשביל כלל ישראל!

נתקבלה תפילתו של רבי פנחס'ל במרומים והמגיפה נעצרה... בו ביום חלה ילדו מאיר'ל אנושות...

קמה בעיר מהומה גדולה, הלא מאיר'ל הוא הבן יקר של הצדיק, ילד שעשועיו, בלעדיו הוא פשוט לא יעצור כח לחיות ומאיר'ל בעצמו - ילד כה יקר ונחמד, מופלא בתורה ובחסידות, והנה הוא כבר עוצם עין אחת, רק שעות ספורות נותרו לו לחיות... **נחפזה** העדה שוב לביתו של הצדיק, בכיות וזעקות שפלחו את האוויר עד לב השמים:

- **לא**, צדיק וקדוש! לא ולא! איננו חפצים בקרבן הגדול שלך. אנו מעדיפים את האור הגדול, את מאיר'ל, שעוד יאיר פעם ככוכב מזהיר בשמי היהדות!

וכה הוסיפו לצעוק ולהתייפת, עד כי נכמרו רחמיו של רבי פנחס'ל והוא ניגש בפעם נוספת אל ארון הקודש, הכניס ראשו בין ספרי התורה וקרא:

- **רבנו של עולם!** גלוי וידוע לפניך שנתתי את בני מאיר'ל במתנה גמורה ובלב שלם לכפר על בני ישראל, אכן שמעתי תפילתו והמגיפה נעצרה - אך מה אעשה והיהודים בעירי מסרבים לוותר על מאיר'ל שלי ואין לי עצה מה עושים אותם?

חלפו רגעים של דומיה. ראשו של הצדיק רכון בין הספרים הקדושים, דמעה טהורה גולשת מעינו ומלחלחת את הגוילין. הקהל העצום שנתאסף

דף ע"א/א מוכר בעין יפה מוכר

האם תמיד 'מוכר בעין יפה הוא מוכר'?

במשנתנו מובאת דעת רבי עקיבא שהמוכר לרעהו בור מים הנמצא בתוך שדהו, מכר לו גם את הדרך המובילה אל הבור, למרות שלא פורש הדבר, מאחר ש"מוכר בעין יפה מוכר", כלומר, ברווח ולא בצמצום. כך גם נפסק להלכה (רמב"ם הל' מכירה פ' כ"ה הל' ג', טושו"ע חו"מ סימן ר"ד סעיף ב').

תביעה מקבלן להעניק לרוכש השטח את הדרך הטובה ביותר: מעשה באדם שקנה מקבלן מפעל עם חצר אחורית. אמנם, על הקבלן לספק לקונה דרך גישה לחצר האחורית, המשמשת להעמסת סחורות ולפריקתן, אלא שהקבלן רצה להעמיד לקונה אפשרות להגיע אל החצר מצידו הדרומי של המפעל, בעוד שהדרך הקצרה אליו היתה מצידו הצפוני. הנידון במקרה זה הוא, עד כמה יפה עינו של המוכר. הגאון רבי יצחק אלחנן זצ"ל ("נחל יצחק" סימן ס"א אות ד' ע"א) דן בסוגיה מעין זו, והוכיח מדברי הירושלמי, שחז"ל אמדו בדעתו של המוכר, שכוונתו היא להעניק לקונה את הדרך הראויה ביותר להגעתו אל הנכס שנרכש על ידו.

מוכר דירה ששייר לעצמו זכות לפרוס את מרכולתו על הגזוזטרה: האם עלינו לקבוע בכל מקרה, כי אין גבולות לנדיבות לבו של המוכר? לא ולא קובע המהרש"ם (שו"ת ח"ג סימן שט"ז) שנדרש לויכוח שהתעורר דורות רבים לאחר מכירת בית. מעשה בראובן שמכר את ביתו לשמעון. אך בהסכם המכירה כתב ראובן, כי הוא משייר לעצמו זכות לפרוס את מרכולתו על גזוזטרת הבית שנטתה אל הרחוב. השנים חלפו עברו להם, ראובן ושמעון עברו לעולם שכולו טוב, ויורשיהם המשיכו במנהג הוריהם, עד שביום מן הימים טען אחד מצאצאי שמעון, כי ודאי ראובן מכר את הבית "בעין יפה", ולפיכך, לא שייר לעצמו זכות לפרוס על גזוזטרת הבית אלא מוצרי סידקית ופריטים זעירים בלבד, אך לא מוצרים גדולים וחפצים בעלי נפח רב. בהתאם לכך, תבע יורשו של הקונה, כי הרוכלים, צאצאי המוכר, לא ישתמשו בגזוזטרה כי אם למסחר זעיר בלבד.

"מוכר בעין יפה" - בתנאי שאין זה פוגע בזכויותיו: אולם, מהרש"ם הבהיר נחרצות ליורשי הקונה, כי "מוכר בעין יפה הוא מוכר", כל עוד נדיבות ליבו אינה פוגעת בנכס או בזכות שאותה ביקש לשייר לעצמו. ראיה לכך הביא המהרש"ם מסוגייתנו בה מבואר, שהמוכר שדה לחבירו ושייר לעצמו את האילנות, השתיירה לו גם הקרקע שעליה גדלים האילנות. זאת, מאחר שבעל האילנות חושש, שמא ברבות השנים יאסור עליו הקונה, בעל הקרקע, את השימוש בקרקע לצורך גידול האילנות, ונמצא המוכר מפסיד כתוצאה מנדיבות לבו. לכן, גם במקרה דנן, עלינו להניח, כי הרוכל הקשיש, שזה מכבר הלך לעולמו, שייר לעצמו את הזכות המרבית בגזוזטרת הבית כדי שפרנסתו לא תיפגע בשום פנים ואופן.

דף ט"ב אי דיקלא טבא הוא

למכירה, מכונית במצב בינוני

סוגייתנו עוסקת בסעיפים הנכללים בחוזה מכירה שונים, ומבארת, כי אם אדם מכר שדה לחבירו וציין כי אינו מוכר דקל מסויים שבו, אזי, אם אותו דקל הוא מן הגרועים שבדקלי השדה, אנו למדים מכך כי וודאי כיוון לשייר לעצמו את כל הדקלים, שהרי אם שייר לעצמו דקל גרוע זה, ברור שלא התכוון לזנוח את רעיו הטובים ממנו. לעומת זאת, אם המוכר ציין כי אינו מוכר את אחד הדקלים המשובחים שבדקלי השדה, אנו מניחים כי אותו בלבד ביקש לשייר לעצמו, ושאר הדקלים נמכרו לקונה יחד עם השדה.

"טוב" פירושו משובח, או לא רע? למרבה הפלא, בבואו לפרש את גמרתנו מבאר הרשב"ם (ד"ה "חזינן אי דיקלא טבא הוא"), כי אין צורך שהדקל ה"טוב" עליו הצביע המוכר יהיה הדקל המשובח ביותר בשדה, אלא די בכך שהוא מן הבינוניים ויש גרועים ממנו כדי שנסיק, כי אין בדעת המוכר לשייר את כל דקלי השדה כי אם דקל "טוב" זה בלבד. מדברי רשב"ם למד בעל "צמח צדק" (סימן י"א), כי "טוב" אין פירושו הטוב ביותר כי אם טוב מאחרים, אף שיש טובים ממנו.

אכזבתו של מוכר הבגדים: להגדרה זו נזקק בעל "צמח צדק" כאשר מוכר ויבואן בגדים חתמו על חוזה, בו התחייב היבואן לספק למוכר "בגדים טובים" מעיר מסויימת. כאשר פתח מוכר הבגדים את ארגזי המשלוח שנערמו בחנותו חשכו עיניו. התברר לו כי המשלוח מכיל ערמות של בגדים מן הסוג הממוצע. המוכר שתקופה כה ארוכה ציפה ל"בגדים טובים" שיריצו אל חנותו את כל בני העיר, ביקש לבטל את המקח בטענה, כי אין אלו "בגדים טובים" שכן, יש טובים מהם בהרבה.

אולם על פי דברי רשב"ם בסוגייתנו הכריע בעל "צמח צדק", כי יש לפרש את החוזה בו נכתב "בגדים טובים", כהתחייבות של היבואן שלא לספק למוכר בגדים גרועים, כי אם בגדים באיכות בינונית, אך אין בכך התחייבות לספק לו את הבגדים הטובים ביותר. אמנם, יש לציין, כי מהרש"ם (שו"ת ח"ב סימן קצ"ה) מפלפל בדבריו וחוכך בדעתו אם באמת "טוב" פירושו מובחר ומשובח ולא רק שלילת הגרוע.

מכירת מכונית משומשת: נידון זה מעשי ביותר לגבי אדם המבקש למכור את מכוניתו המשומשת, האם הוא רשאי לפרסם שלט בנוסח: "למכירה, מכונית יעילה וטובה", למרות שמצבה אינו מזהיר? ובכן, לדעת בעל "צמח צדק" אין כל מניעה לכתוב כן, כאשר המכונית במצב בינוני סביר. אולם, אם נאמר כי "טוב" פירושו מובחר, יש לכתוב "למכירה, מכונית במצב בינוני"...

בבית מדרשו ציפה למתרחש בנשימה עצורה. ולפתע מתנשא ראשו עטור השיבה של רבי פנחס'ל והוא מכריז בנימת חינונים מצלצלת: "מי שברך אבותינו אברהם יצחק ויעקב הוא יברך וירפא את החולה "יהודה מאיר". מפי כל הנאספים פרצה שאגת "אמן" אדירה שהדהדה למרחקים. ורבי פנחס'ל הוסיף אחר כך להרצות טענותיו כלפי שמיא:

- **רבונו** של עולם! אמנם נתתי לך במתנה גמורה את מאיר'ל. הוא שלך וישאר שלך. אולם הרי כלל ישראל פדאוהו ממות והוסיפו לו את השם "יהודה", מכיון שכך שוב איננו שלי, וגם לא של מלאך המוות, הוא שייך לכלל ישראל...

ורבי יהודה מאיר שפירא, הילד, הבריא לשמחת כל בני עירו, הקב"ה העניק לו חיים ארוכים. ושנים רבות הרביץ תורה בישראל, הפיץ את האור האלוקי ואת נוגה החסידות לדורי דורות... **ואת** שמו של סבא רבי יהודה מאיר אני נושא - היה הרב מלובלין זצ"ל מוסיף מידי פעם - ועלי להשלים את אשר התחיל סבא. נו, אדם שכל חייו נתונים לו במתנה, כיצד לא יהא שרוי תדיר רק בשמחה? אם לא מגיע לו מאומה מריבונו של עולם, הרי כל שנותיו מאוצר מתנת חנם, הריהו באורח טבעי שמח. הרי אלמלא נתקבלה תפילתו של סבי רבי פנחס'ל מקוריץ ובנו רבי יהודה מאיר לא היה נותר בחיים, הן ממילא לא הייתי יורד לעולם הזה! כל חיי במתנה... כל חיי בשמחה!...

כה הסביר הרב מלובלין את פשר סוד שמחתו הגדולה, מהיכן שואב הוא כוחות עילאיים להיות שופע חדרו וצהלה אף ברגעים הכי מרים של יאוש, ולהדביק בשמחתו גם את כל הסובבים אותו, כדרכה של חסידות...

במילים אלו מסתיים תיאורו המרתק של ר' שמואל אשר השכיל להביע נאמנה את רגשותיו ההומים לגאון ישראל ולתאר בעניין את קורות משפחתו.

יתן ה' נזכה במהרה לחזות בדברי הנביא ישעיהו "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים" אמן ואמן.

המעוניין לזכות את הרבים בסיוע מעיני, או בעבודה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

לעילוי נשמת

הר"ר **אברהם חיים קוט** ז"ל
ב"ר צבי ז"ל נלב"ע ז"ל בחשוון תשל"ז

תנצב"ה

הנוצח ע"י בניו
פנחס צבי יוסף מרדכי קוט שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **אשר יצחק לינדנר** ז"ל
ב"ר יוסף יהודה ז"ל
נלב"ע י"ב בחשוון תשמ"ט

תנצב"ה

הנוצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **פאני שפילברגר** ע"ה
(לבית שפרד) ב"ר נפתלי דב ז"ל
נלב"ע ז' בחשוון תשמ"ד

תנצב"ה

הנוצחה ע"י המשפחה שיחיו

דף סח/א שמעון בן אבטולמוס
קריאת שם של אדם רשע

גמרתנו מביאה את פירושו של "שמעון בן אבטולמוס" בנוגע לנידון מסויים במשנתנו. רשב"ם בד"ה "שמעון בן אבטולמוס" מעיר על כך: "כן פירש רבינו חננאל". לכאורה, דבריו נראים סתומים. מה פירש רבינו חננאל? בעל "תורת חיים" מבאר, כי ככל הנראה לפני רשב"ם היתה מונחת גם הגירסה "שמעון בן אבשלום אומר", כנוסחת הרמ"ה והריטב"א. מאחר שאבשלום רשע היה, ולדברי רבי מאיר (סנהדרין קג/ב) אף אין לו חלק לעולם הבא, ואסור לקרוא אדם על שמו, שהרי נאמר (משלי יז/ז) "ושם רשעים ירקב", ביכר הרשב"ם את דעת רבינו חננאל, לפיה שמו של החכם היה "שמעון בן אבטולמוס" (עיי' גם ב"עיני כל חי" לגר"ח פלאגי).

מסיבה זו, גם במשנה במסכת כתובות (קד/ב) האומרת "שני דייני גזירות היו בירושלים, אדמון וחנן בן אבישלום", מציינים בעלי התוספות (שם בד"ה "שני דייני גזירות") את גירסת רבינו תם לפיה שמו היה "חנן בן אבישלום" ולא "בן אבשלום". איסור זה, נתבאר על ידי רבי אלעזר בגמרא (יומא לח/ב): "מאי ושם רשעים ירקב, רקביבות תעלה בשמותן דלא מסקינן בשמיהו". רש"י (ד"ה "דלא מסקינן בשמיהו") מפרש את דבריו: "לא יקרא אדם לבנו שם אדם רשע". בספר משלי (שם) מוסיף רש"י וכותב: "ושם רשעים ירקב - רקבון עולה בשמים שאין אדם חפץ להזכיר שמו והוא משתכח מאליו". כלומר, מוטל עלינו להשכיח את שם של הרשעים מן העולם. בעל "פתחי תשובה" (יו"ד סימן קט"ז ס"ק ו) מעלה סברה, כי איסור זה גם נובע מחמת החשש שמזלו של הרשע ידבק בתינוק אשר מכונה בשמו [ועיי' מש"כ בסוף דבריו].

מותר לקרוא לתינוק "אליעזר", כשם עבדו הכנעני של אברהם? כלל זה, שאין לקרוא לתינוק בשמו של אדם רשע, הביא יהודי בשם אליעזר לפנות אל רבי משה בן יוסף טראני, הלא הוא המב"יט, בשאלה אם אביו נהג כראוי כאשר העניק לו את השם "אליעזר", שהרי אליעזר היה עבדו הכנעני של אברהם אבינו, וזרעו של כנען ארוך. המב"יט (שו"ת סימן רע"ו) השיב לו, כי אין לו לחשוש, וודאי מכונה הוא כן על שם אליעזר בנו של משה רבינו ע"ה. כלומר, האיסור לקרוא תינוק בשמו של אדם רשע תקף רק אם לא נקראו אנשים נוספים, כשרים, בשם זה.

בעבר קראו שמות לילדים על שם מאורעות ולא על שם אנשים: אלא, שעדיין יש להבין כיצד זה קרא משה רבינו ע"ה לבנו אליעזר, שהוא שמו של כנעני? בנושא זה מרחיב החיד"א בספרו "יוסף אומץ" (שו"ת סימן י"א) ומבאר על פי דברי המדרש (בראשית רבה פרשה ל"ז ד"ה "ולשם יולד"), כי בעבר נהגו לכנות את הילודים על שם המאורעות שנסמכו ללידתם, וממילא לא היתה כל התייחסות לכך שבשם זה גם נקרא רשע זה או אחר. לעומת זאת, בימינו כאשר ילדים נקראים על שם אחרים, יש להקפיד על כך.

המב"יט - אין לכנות תינוק בשם שניתן לפני אברהם אבינו: מעניין לציין, כי בתוך דבריו כתב המב"יט, כי מן הראוי לקרוא ילדים בשמות אשר נתכנו בהם אבותינו מן אברהם אבינו ואילך, ולהמנע ממתן שמות אשר נתכנו בהם הדורות שקדמו לאברהם אבינו. ברם, החיד"א (שם) כבר כתב, כי דעתו לא נתקבלה בקהילות ישראל, ורבים נקראו בשם "נח" שקדם לאברהם אבינו ובשמות נוספים שקדמו לאברהם אבינו.

בנו של מומר, כיצד יוזמן לעלות לתורה: לא זו בלבד שאין לקרוא לתינוק בשמו של אדם רשע, אלא גם כתב בעל "תרומת הדשן" (סימן כ"א), כי כאשר מעלים לתורה אדם שאביו סרח והמיר את דתו רח"ל יש לקרוא בשם אבי אביו ולא בשם אביו המומר. אולם הרמ"א (שו"ת סימן מ"א) מציינ, כי אין דבריו נובעים מן האיסור לקרוא בשמו של רשע, שהרי אין קוראים כאן לאף אדם בשמו של אדם רשע כי אם לרשע עצמו, אלא, שמנהג חסידות הוא לבייש את הרשע בכך שאין מזכירים את שמו, כדי לכפר במקצת על חטאיו. אמנם, כל הפוסקים מציינים (שם, ובשו"ת מהר"ם פדוואה סימן פ"ז ועוד), כי אם הדבר עלול לגרום בזיון לבנו של המומר, יש לכנותו בשם אביו ובלבד שלא לבייש אדם מישראל על לא עוול בכפו.

נסא דברכתא

מעומקא דליבא
נשגור בזאת ברכת מזל טוב
לרגל השמחה השרויה במעונם של
הרבנים מגידי השיעורים מבית מדרשנו

הרה"ג אברהם מן שליט"א
ביהכ"נ אחדות ישראל - מבשרת ציון
לרגל הולדת הבן

הרה"ג אברהם יצחק נוביק שליט"א
ביהכ"נ בסיס רמון - מחנה רמון
לרגל הולדת הבת

הרה"ג ינון נקש שליט"א
ביהכ"נ המצפה - אלפי מנשה
לרגל הולדת התאומים

הרה"ג משה שמואל שוורץ שליט"א
ביהכ"נ כתר אליהו - ירושלים
לרגל הולדת הבן

בברכת התורה ולומדיה
מאורות הדף היומי

לעילוי נשמות

ד"ר נעים דייני ז"ל

בן שמחה ע"ה

נלב"ע ז' בחשוון תשס"ז

תנצב"ה

הונצח ע"י אשתו דוריס דייני תח"ל

העלון יוצא לאור ע"י

מאורות הדף היומי

Main Office:

Wagman street 1

P. O. B. 471 Bnei-Brak ISRAEL

tel: +972-3-5775333

Fax: +972-3-7601020

E-mail:

meorot@meorot.co.il

משרד ראשי:

רח' ווגמן 1 (פינת חתם סופר 5)

ת.ד. 471 בני-ברק

טל: 03-5775333

פקס: 03-7601020

אימייל:

לתרומות והנצחות טל: 03-5775307

מוקד ההזמנות 1-700-500-151

מצטרפים לרבבות הלומדים

השבת פרשת 'נח'

כולנו לומדים הלכות רפואה בשבת

• מי מוסמך לחוות דעתו בענין פיקוח נפש?! •

לפרטים והזמנות:

151-500-1700

